

- Philosophy* (Winter 2016 Edition), red. Edward N. Zalta. <https://plato.stanford.edu/entries/global-democracy/>.
- Leib, Ethan J. 2004. *Deliberative Democracy in America: A Proposal for a Popular Branch of Government*. The Pennsylvania State University Press.
- Leibowitz, David M. 2010. *The Ironic Defense of Socrates*. Cambridge University Press.
- Notomi, Noburu. 2022. "Socrates and the Sophists: Reconsidering the History of Criticisms of the Sophists". *Humanities* 11, nr 6.
- Näsström, Sofia. 2006. "Representative Democracy as Tautology". *European Journal of Political Theory* 5, nr 3, s. 321–42.
- Pitkin, Hanna F. 1967. *The Concept of Representation*. Berkeley: University of California Press.
- Pettersson, Olof. 2018. "The Science of Philosophy: Discourse and Deception in Plato's *Sophist*". *Epoché: A Journal for the History of Philosophy* 22, nr 2, s. 221–37.
- Pettersson, Olof. 2020. "Herdsman and Stargazer: The Science of Philosophy in Plato's *Statesman*". *Polis: The Journal for Ancient Greek and Roman Political Thought* 37, nr 3, s. 534–49.
- Plotke, David. 1996. "Representation is Democracy". *Constellations* 4, nr 1, s. 19–34.
- Rørstadbotten, Gro. 2018. *Plato – A Voice for Peace: Political Accountability and Dramatic Staging*. Universitetet i Bergen.
- Weigelt, Charlotta. 2023. *Sokrates: Filosofens skepnader*. Stockholm: Bokförlaget Faethon.
- Zerilli, Linda M. G. 2020. "Fact-Checking and Truth-Telling in an Age of Alternative Facts". *Le fougaldien* 6, nr 1, s. 1–22.
- Zuckert, Catherine H. 2009. *Plato's Philosophers: The Coherence of the Dialogues*. Chicago: University of Chicago Press.

Virtuella världar: Filosofiska problem

David J. Chalmers

Översättning: Daniel Helsing. Fackgranskning: Nils Sylvan

Originaltitel: *Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy*

Fri Tanke 2023. 580 s. ISBN 978-91-89139-35-0

Det här kan beskrivas som en idérik, moderniserad och i fråga om digital teknik uppdaterad version av René Descartes klassiska skrift *Meditationer*. Chalmers anser själv att hans simuleringshypotes gör det lättare att hantera Descartes problem (s. 15, 17). I mitt tycke är boken läsvärd – även om den också är alltför ordrik, väldigt spekulativ och ganska rörig. Dess huvudsyfte är att argumentera mot "den globala skepticismen om yttervärlden" (s. 515).

Redan där kan man dra öronen åt sig. Vad menar Chalmers med "ytttervärlden"? Är det den värld som vi upplever omkring oss och som naturvetenskapen handlar om? Eller är det den värld som vi kanske faktiskt lever i, utanför den värld vi upplever omkring oss? Om vi t. ex. skulle leva i en datorsimulering eller en enbart "virtuell" värld – eventuellt skapad av någon i stil med Descartes demon eller en nutida data-tekniker – så är det ju en annan sorts "ytttervärld".

Faktum är att Chalmers anser att verkligheten innehåller vår värld, men att den kan "innehålla många andra världar därtill" (s. 23). Jag antar att han menar att åtminstone en del av alla dessa världar är virtuella. Det är inte bara fråga om multiversum, eller David Lewis modala realism.

Är den skepticism Chalmers vill argumentera mot just den möjligheten att vi faktiskt lever i en virtuell verklighet? Nej, han anser tvärtom att vi inte kan utesluta den möjligheten (s. 15, 135).

Hans argument för skepticismen ser ut så här:

Vi kan inte veta att vi inte befinner oss i en simulering.

Om vi inte kan veta att vi inte befinner oss i en simulering, så kan vi inte veta något om ytttervärlden.

Alltså kan vi inte veta något om ytttervärlden. (s. 84f.)

Det är inte helt lätt att fatta hur Chalmers vill ha det. Och dessutom tycks det ju vara så, att om vi lever i en virtuell värld, så finns vi kanske inte alls i den verkliga världen. Och gör vi inte det, så finns vi väl inte alls. Eller?

Redan nu kan man sätta på sig en sorts hjälm, som med hjälp av ett datorprogram gör att man ser och hör en helt konstruerad verklighet omkring sig, en virtuell verklighet. Chalmers tänker sig att sådan simuleringsteknik inom ett århundrade kommer att förbättras – bland annat genom att man också kan uppleva att man rent fysiskt interagerar med föremål och personer i en simulerad värld – så att man inte längre kan skilja mellan en virtuell verklighet och den verkliga, icke-virtuella världen (s. 11).

Han påpekar att vi redan – i spel – har simulerat hela livets utveckling och att vi har simulerat enkla människor i enkla hem. Så vi kommer oundvikligen att simulera hela den vanliga verkligheten (s. 113).

Men det följer knappast. Kan vi t. ex. simulera hela verkligheten utan att ha löst alla naturvetenskapliga problem? Kan vi simulera verkliga människor, utan att ha löst det Chalmers har kallat "det svåra problemet" med medvetandet? Hur vet vi att alla dessa problem kommer att lösas i framtiden? Om vi nu alls har en framtid.

Chalmers tänker sig att en fysisk och en virtuell verklighet kan ha samma värde för individen (s. 390). Det kan nog betvivlas, med tanke på att individen endast tycks kunna existera "skenbart" i en virtuell värld. Men Chalmers argumenterar för att det vi upplever i virtuella världar är verkligt. Jag har svårt att få det här att gå ihop. Om vi i en virtuell värld upplever en vacker solnedgång, så är den väl just virtuell eller simulerad, inte verklig. Men hur själva upplevelsen känns kan förmodligen bero på om man tror att den är simulerad eller inte. Ja, detta tål att tänkas på.

Kanske är tanken helt enkelt bara den, att den värld vi upplever omkring oss är den verkliga världen. Det håller jag i så fall helhjärtat med om. Men om den världen, vår värld, är verklig, så är den väl inte virtuell. Och då kan vi glömma föreställningen att vi lever i en virtuell värld.

Men det går inte riktigt ihop med vad Chalmers säger i sin bok. Han säger t. ex. att "det [inte är] svårt att se hur den teknologiska utvecklingen skulle kunna leda till fullskaliga simulerade världar i vilka människor kan tillbringa hela sina liv" (s. 83). Han säger att han är anhängare av *virtuell realism*, och *simuleringsrealism*, dvs. att virtuell (simulerad) verklighet är genuin verklighet, och speciellt att virtuella objekt är verkliga, inte illusoriska (s. 124–223).

Detta, den virtuella realismen, är en helt central punkt i Chalmers tänkande. Den ligger också bakom hans kritik av Robert Nozicks upplevelsemaskin (s. 373f). Nozick anser ju att det vi upplever i en upplevelsemaskin är illusoriskt. Det är inga upplevelser av verkliga situationer och därmed är de mindre värdefulla. De är inte autentiska. Själv har jag lite svårt att förstå Chalmers kritik av Nozick. Han tycks här förutsätta att man vet om man befinner sig i en virtuell värld (en "verklighetsmaskin"), vilket han på andra ställen i boken inte tror.

Chalmers tycks både vilja äta kakan och ha den kvar. Men om en verklighet är simulerad, så måste det väl finnas någon annan verklighet i vilken den simulerade verkligheten simuleras. Någon eller något måste väl simulera (skapa) den simulerade verkligheten. Den kan väl inte simulera sig själv? Så det måste väl finnas en skillnad mellan det som är verkligt och det som är simulerat.

Man kan också fråga sig hur hypotesen att vi lever i en simulerad värld skulle kunna testas. Det är nog i princip omöjligt. Chalmers påpekar själv att det är "omöjligt att särskilja en icke-simulerad värld från en perfekt simulering av densamma" (s. 63). Därmed har hypotesen inget förklaringsvärde, inget vetenskapligt värde. Men det är en tänkvärd fantasi.

Bland annat kan man fundera över om Chalmers har rätt i "att be-

finna sig i ett artificiellt universum [inte verkar] mycket sämre än att befinna sig i ett universum skapat av en gud" (s. 390). Men själv anser jag som sagt att den värld vi upplever är den verkliga världen.

Om verkligheten alls kan simuleras, så kan den väl samtidigt simuleras flera gånger. Vi får då flera virtuella, simulerade, verkligheter. Är alla likadana? I början är de väl det, men sedan kan de kanske utvecklas åt olika håll. Finns jag i alla? Gör jag detsamma i alla? Är de helt lika? Eller finns det en slump som gör att de kan bli olika? Chalmers anser att i en "fullskalig" virtuell värld har man fri vilja, genuina val och interaktioner med andra (s. 40). Det tyder på att simuleringarna kan utvecklas på olika sätt.

Hur man simulerar fri vilja och genuina val säger Chalmers inget närmare om, men det kan man ju fundera på. Det antyder i alla fall att simuleringarna inte behöver vara deterministiska.

Kanske kan de vara olika på väldigt dramatiska sätt. I vissa simuleringar bemästrar vi klimatproblemen, i andra går vi snart under i en slutgiltig klimatkatastrof. I andra simuleringar blir Ryssland, Kina och USA fredliga demokratier, som skrotar sina kärnvapen, i andra dör vi alla i ett globalt kärnvapenkrig. Och så vidare.

Tanken att jag samtidigt skulle kunna finnas i flera olika simuleringar, och där leva helt olika liv och som alla är helt verkliga, är ju också fascinerande och underlig, men Chalmers nämner den aldrig och jag vet inte vad han skulle tycka om den.

Skulle jag kunna samtidigt ha flera olika medvetanden? Chalmers är ju mest känd som medvetandefilosof, och i den här boken frågar han sig om en perfekt simulering – ett digitalt system som körs på en dator – av hans egen hjärna skulle kunna vara medveten (s. 345). Han tänker sig att vi simulerar gradvis, en neuron eller kvark i taget, och han konkluderar att det är otroligt att medvetandet försvinner vid en viss neuron, eller försvagas gradvis; det troligaste är att simuleringen blir medveten (s. 349).

Detta är, såvitt jag förstår, ett tvivelaktigt argument. Det tycks förutsetta det som skulle bevisas, nämligen att beräkningsteorin om medvetandet (som brukar kallas CTM) är korrekt. Det är visserligen många som tror det, men det finns andra som menar att det finns mycket annat i hjärnan än neuroner, vars aktiviteter kan representeras digitalt, som kan spela roll för medvetandet. Till exempel olika kemiska substanser. Kanske är också vissa hjärnprocesser kontinuerliga. Men Chalmers antar att all elektrokemisk aktivitet i hjärnan kan simuleras digitalt (s. 346).

Han säger att vi kan ”komma att tvingas välja om vi vill ladda upp oss själva till molnet” (s. 20). Men om jag laddar upp mig till en virtuell värld som skapats i molnet, så finns jag väl ändå kvar i den värld i vilken uppladdningen sker. Det jag laddar upp är ju en kopia (en simulering) av mig, inte mig själv i original, så att säga. Och faktum är att Chalmers också antyder att man *inte* kan laddas upp till molnet – eller åtminstone att detta överensstämmer med de flesta människors intuitioner (s. 351). Men på andra ställen förutsätter han att det går (t. ex. s. 371). Så det är oklart vad han menar.

Min vanliga fysiska kropp, som befinner sig i den här världen – om den nu finns kvar efter uppladdningen och inte har råkat försvinna av någon annan orsak – kan inte dessutom finnas i en virtuell värld i molnet. Eller ännu värre: i ett oräkneligt antal olika virtuella världar – även om det i dessa skulle finnas uppladdade kopior av min kropp. Men Chalmers tänker sig att min kropp ytterst kan vara uppbyggd enbart av matematiska bitar (enligt *den strukturella realismen*, s. 223).

Enligt den strukturella realismen (*ting-från-bit*) ”kan den fysiska verkligheten beskrivas fullständigt med matematiska termer och grundas ytterst sett i strukturell information” (s. 209). Så för Chalmers är detta kanske inget konstigt. Alla matematiska strukturer *finns* kanske redan, och i så fall har jag kanske inget val. Eller måste de strukturer som finns ha realiserats på något fysiskt sätt? Exempelvis i en dator? Dimman tättnar!

Chalmers påstår att den snabba teknologiska utvecklingen ”skulle kunna leda till fullskaliga simulerade världar i vilka människor kan tillbringa hela sina liv” (s. 83). Men vi kan knappast slippa undan problemen med global uppvärmning genom att emigrera till en virtuell värld i molnet där klimatproblemen är lösta. Ty denna värld finns ju i molnet som i sin tur finns på någon server i vår värld – som fortfarande hotas av klimatkatastrof.

Slutligen. Man kan fråga sig: Varför skulle framtida – eller tidigare – programmerare ägna sig åt att skapa virtuella världar som liknar vår värld? Vem tjänar på det? Kanske kunde man säga att en sådan verksamhet kan lära oss något om framtiden. Men måste man inte redan ha några intressanta idéer om framtiden för att kunna åstadkomma intressanta simuleringar av den? Kan man lära sig något om den framtida verkligheten genom att fantisera om den? Förutom att somliga fantasier kanske är motsägelsefulla.

Lars Bergström